

SVETOVNI SLOVENSKI KONGRES

Slovenska konferenca

30. OBLETNICA SLOVENSKE KONFERENCE SSK

Osrednji nagovor Francija Feltrina, podpredsednika Slovenske konference SSK, ob počastitvi 30. obletnice njene ustanovitve. V Ljubljani, 1. oktobra 2020.

Spoštovana ga. ministrica, dr. Helena Jaklitsch, spoštovani predsednik SSK dr. Boris Pleskovič, spoštovani predsednik SK, g. Tone Kajzer, spoštovani vsi, ki ste se danes udeležili te skromne počastitve ob 30. obletnici ustanovitve Slovenske konference, da obudimo spomine na enega od pomembnih kamenčkov v mozaiku samostojne Slovenije. Naj bo to obeležje in srečanje, kljub skromnosti, prijetno.

Ko je Viktor Blažič, 2. septembra leta 1989, na Študijskih dnevih Drage pri Trstu predlagal ustanovitev Svetovnega slovenskega kongresa, ki bi znova povezal Slovence iz diaspore s Slovenijo, si zagotovo ni mogel misliti, da bo njegova pobuda vzbudila toliko zanimanja. S posebnim navdušenjem so jo sprejeli predvsem Slovenci po svetu.

Slovenska javnost takrat o tem, razen redkih intelektualcev, ki so se Študijskih dni na Dragi udeleževali in bili ob tej pobudi prisotni ter tako z vsem seznanjeni, ni vedela nič. Slovenska politična pomlad je bila takrat v polnem prebujanju in tako so bili dogodki izven meja Slovenije nezanimivi.

V naslednjem letu, natančneje 3. septembra 1990, je bil na Študijskih dneh na Dragi že imenovan *Pripravljalni odbor* za ustanovitev Svetovnega slovenskega kongresa. Za predsednika odbora je bil imenovan Bojan Brezigar iz Trsta, za tajnika pa Vinko Ošlak z avstrijske Koroške. Osnovna naloga Pripravljalnega odbora je bila, da uredi vse formalnosti in zakonske priprave za sklic Ustanovnega zbora SSK. Dogodek naj bi, po predlogu, ki ga je podal dr. Dimitrij Rupel, potekal 27. in 28. junija 1991, v Ljubljani. Predlog je podkrepil z dejstvom, da se takrat v Sloveniji mudi največ Slovencev iz diaspore. Predlogu so nekateri ostro nasprotovali. Dr. Dimitrij Rupel je vztrajal, da ima ustanovitev SSK kot enega od namenov tudi doseganje sprave in je tako edino smiselno, da se dogodek zgodi v Sloveniji in to v Ljubljani. Po burni razpravi je le prevladal razum in obveljal je predlog, da bo ustanovno zasedanje Svetovnega slovenskega kongresa potekalo v Ljubljani. In ne v Parizu ali na Dunaju kot so nekateri predlagali.

Glavno vprašanje je bilo kako čim več Slovencev po svetu obvestiti o pripravah, realizaciji in ustanovitvi SSK. V razpravi je dr. France Habjan iz Kanade podal predlog, da naj bi Slovenci po svetu ustanovili Konference, ki bi na nivoju države povezovale posameznike in društva v katerih so že vključeni številni Slovenci. Se pa dr. Habjan ni strinjal, da bi bila taka konferenca potrebna tudi v Sloveniji. Po kratki razpravi je udeleženka Drage in poslanka vladajoče koalicije DEMOS, gospa Spomenka Hribar, obrazložila potrebo po takšni konferenci in prepričala vse, ki so v začetku dvomili v smisel in potrebo po takšni organizaciji v Sloveniji.

Še vedno pa je obveljal poudarek, da mora biti sedež Svetovnega slovenskega kongresa in njegov predsednik izven Slovenije. Pri tem se je pokazalo, da nekateri Slovenci iz diaspore še vedno ne zaupajo slovenski politiki, da resno misli s popravo krivic, ki so jih doživeli, ko so morali za golo preživetje zapustiti domačo ognjišče in zbežati v tujino.

Za ustanovitev Slovenske konference je bila zadolžena gospa Spomenka Hribar. Številni, po vojni pobegli Slovenci v tujino, so še vedno imeli prepoved vstopa na ozemlje takratne Jugoslavije in tako tudi na slovenska tla. Zato je vodstvo Pripravljalnega odbora za ustanovitev Slovenske konference, takoj po registraciji le-te pisno zaprosilo republiškega sekretarja, gospoda Igorja Bavčarja za sprejem. Na sprejemu so predlagali, da bi službe sekretariata za notranje zadeve pripravile zakonski osnutek za sprejem Zakona o amnestiji vseh Slovencev, ki so se po drugi svetovni vojni zatekli v tujino, kot tudi njihovih potomcev, da bi lahko brezpogojno in brez strahu pred posledicami, po desetletjih na tujem, ponovno stopili na domača slovenska tla.

Zakon je bil potreben tudi zato, da bi se lahko ustanovnega zasedanja SSK udeležili tudi Slovenci, ki že desetletja niso smeli prestopiti slovenske meje. Namen zakona je bil tudi napraviti korak k spravi med Slovenci doma s Slovenci v diaspori.

To idejo so podpirali predvsem politiki koalicije DEMOS in tisti, ki niso bili obremenjeni s preteklostjo. Ustanovitev SSK je po desetletjih združil dele narodovega telesa, ki jih je komunistična revolucija pognala iz domov na vse strani sveta. Ob tem je bilo veliko upanja, da se bo pomirilo povojno sovraštvo in bolečina Slovencev, ki so se, da bi ohranili lastna življenja in življenja svojcev, razbežali po vsem svetu.

Predlog zakona, ki ga je predlagal sekretariat za notranje zadeve v sprejem takratni, še tridomni socialistični skupščini, je bil kljub nasprotovanju nekaterih poslancev iz vrst strank, ki so bile organizirane iz zveze komunistov, sprejet predvsem zaradi enotne in močne podpore Demosovih poslancev.

Slovenska konferenca je bila registrirana 18. novembra 1990.

Za predsednico je bila izvoljena gospa Spomenka Hribar, danes dr. Spomenka Hribar, ki je bila takrat poslanka vladne koalicije DEMOS. In prav po njeni zaslugi je Slovenska konferenca dobila prostore na Cankarjevi cesti 1/IV v Ljubljani, v katerih smo vse do leta 2019 uspešno delovali. Danes smo v obnovljenih prostorih nekdanje občine Bežigrad. Želimo si, da bi bili ti prostori novi dom Slovencev iz Slovenije, sosednjih držav in sveta, saj bomo le tako dosegli želene cilje in namen zadan ob ustanovitvi Slovenske konference in Svetovnega slovenskega kongresa.

Slovenska konferenca je ob začetku pričela z izdajanjem revije Slovenski svet, v kateri so bila izražena stališča posameznih piscev in tudi zgodbe zaradi katerih so številni bežali v tujino. V reviji so bili objavljeni tudi pomembni zakoni o pridobitvi državljanstva in na primer Zakon o denacionalizaciji. Žal je revija kmalu prenehala izhajati, saj so usahnili donatorska sredstva podjetij, ki so po osamosvojitvi postala nerentabilna ali pa so celo prenehala s svojim poslovanjem.

Vendar je tedanja predsednica Slovenske konference, gospa Spomenka Hribar, še pred prenehanjem izhajanja revije, s pomočjo donatorjev uspela izdati naročilo za izdelavo spominskega kovanca »Zlatnika« kot simbola slovenske samostojnosti. In prav zaradi zlatnika oz. zlatnikov, ki jih je nekaj poniknilo neznano kam, je prišlo v Slovenski konferenci do prerekanj in sporov.

Preostanek zlatnikov je sedaj varno shranjen v bančnem trezorju in so v lasti Slovenske konference. Občasno jih Slovenska konferenca po sklepu Sveta podeli zaslužnim posameznikom za njihove zasluge pri osamosvajanju Slovenije, povezovanje Slovencev po svetu, izjemnemu zavzemanju za cilje navedene v Statutu ali za njihovo dolgoletno podporo Svetovnega slovenskega kongresa ali Slovenske konference.

Kot je moč razbrati iz dokumentov je prišlo do nesoglasij tudi v vrhu tedanjega vodstva, zato je predsednica Slovenske konference predčasno odstopila. Na izrednem zboru je bila za novo predsednico izvoljena dr. Irena Mislej. Z veliko željo, da bi nadaljevala delo svoje predhodnice, se je zapletla v stare zamere in spore. Vsaj tako je mogoče razbrati iz njenega zadnjega poročila in dokumentov, ki jih hrani Slovenska konferenca. Zato je del članstva zahteval in tudi dosegel izredni občni zbor, na katerem so izvolili novo vodstvo.

Moram pa povedati, da je bilo tudi v prvih štirih letih dela Slovenske konference zastavljenih veliko raziskovalnih nalog h katerim so bili, kot strokovnjaki povabljeni posamezniki iz Slovenije in tujine. Žal so, po večini zaradi pomankanje financ, številne raziskovalne naloge ostale v predalih. Tako je predsednica Irena Mislej zapisala v svojem zadnjem poročilu.

Izredni občni zbor SK je potekal 24. junija 1995 v Celju.

Na njem je bilo izvoljeno novo vodstvo, za predsednika gospod Danijel Starman, za tajnika pa moja malenkost. O prevzemu, kako je ta potekal, kaj vse sem ob tem doživel in v kakšnem stanju sem prevzel Slovensko konferenco, ob tako slovesnem dogodku ni spodobno govoriti. Zato se bom raje posvetil uspešnemu tridesetletnem delu Slovenske konference.

Kot zelo pomembno naj omenim II. zasedanje Svetovnega slovenskega kongresa, ki je potekalo 24. in 25. junija leta 1994, na Dunaju. Za novega predsednika je bil izvoljen dr. Jože Bernik. V Statutu SSK je takrat še vedno veljala določba, da morata biti sedež SSK in njegov predsednik izven Slovenije. Dr. Jože Bernik je kljub temu želel, da bi imel pisarno tudi v Ljubljani v kateri bi lahko deloval, ko bi prišel v Slovenijo. Žal zanj ni bilo prostora v tedanjih prostorih Slovenske konference na Cankarjevi 1/IV, saj je dotedanja predsednica Slovenske konference dr. Irena Mislej temu ostro nasprotovala.

Dr. Jože Bernik je kljub vsemu razumel stari pregovor, ki pravi »Daleč od oči, daleč od srca«, in je zato na svoje stroške najel prostore na Prešernovem trgu 3 v Ljubljani, kjer je, ob večkratnem vsakoletnem prihodu v Slovenijo, uradoval. V upanju, da bo tako zbližal stališča ter utrdil sodelovanje s Slovensko konferenco, je večkrat želel vzpostaviti stik s tedanjo predsednico, a je vedno ostal neusliščan. Nezaupanje med Slovensko konferenco in Svetovnim slovenskim kongresom se je v tem obdobju vedno bolj poglobljalo.

Novoizvoljeni predsednik Slovenske konference, gospod Danijel Starman, mi je že prvi dan mojega uradovanja zadal nalogo, da storim vse kar je v moji moči, da bi predsednik SSK dobil svoje prostore v prostorih Slovenske konference na Cankarjevi 1/IV. Ko se je predsednik SSK preselil v skupne prostore na Cankarjevi 1/IV je predsednik Slovenske konference šel še dlje. Predlagal je, da bi Slovenske konferenca in Svetovni slovenski kongres imela ne le skupne prostore, ampak tudi zaposlene, saj SSK ni imel redno zaposlenih ljudi. Dogovor o delitvi prostorov in denarja ter skupni administrativni moči oz. zaposlenih je bil podpisan leta 1996. In vse od takrat dalje Slovenska konferenca in Svetovni slovenski kongres skupaj izvajata vse projekte. Prav tako smo vse od podpisa dogovora, žal že obeh pokojnih predsednikov, skupno načrtovali projekte in zastavljali nove. Na skupnih sestankih smo se pogovarjali o vseh dejavnostih in tudi o problemih, ki so se pojavljali ob

tem. Prav tako se o vseh načrtih in potrebah dogovarjamo skupaj. Upam, da me sedaj slišita oba predsednika, da si kot najstarejši iz vodstva iskreno želim, da bi bilo tako tudi v prihodnje.

Že v letu 1998 smo skupaj organizirali prvo konferenco zdravnikov iz Slovenije in sveta. Konferenca je bila zelo uspešna, tako da smo letos načrtovali že 11. konferenco zdravnikov. Določili smo že teme zanjo pa nam je žal, strašni »tujec« z imenom korona virus, preprečil izvedbo srečanja.

Pri Slovenski konferenci smo nekaj let 3x letno izdajali revijo pod imenom Glasilo. Kljub temu, da je bila revija zanimiva in zelo brana med Slovenci doma in v tujini, smo bili prisiljeni tudi Glasilo, tako kot pred tem Slovenski svet, zaradi pomanjkanja finančnih sredstev ukiniti.

Številni dogodki, ki so potekali v okviru Slovenske konference so se dogajali v veliki dvorani na Cankarjevi 1/IV, ki je bila ob ostalih prostorih pravo razkošje. V njej smo prirejali slikarske razstave, pogovorne in literarne večere ter večere z različnimi folklornimi skupinami slovenskih društev, po večini iz Italije, Avstrije, Madžarske in Hrvaške. Neredko so bili naši gostje tudi društva ali predstavniki društev iz bolj oddaljenih držav, na primer Nemčije, Kanade, Avstralije, ZDA, Argentine... Dogodki so tako potekali z različnimi temami in iz različnih krajev, vpleteni so bili različni izvajalci iz Slovenije in tujine, tako da smo kar težko našli skupno poimenovanje za tako raznovrstno dejavnost – nazadnje smo jih poimenovali Večeri izza Kongresa, saj z redkimi izjemami potekali v večernem času.

Prav tako smo pomagali Slovincem brez slovenskega državljanstva. Nekateri so se nato vpisali na slovenske fakultete, drugi pa so se po nostrifikaciji izobrazbe, pridobljene izven Slovenije, tudi zaposlili ter si v Sloveniji ustvarili dom in družino.

Mladi, ki so se večkrat udeležili tabora mladih, so z leti postali animatorji in tako naši občasni zunanji sodelavci.

Številnim smo z nasveti in napotki pomagali pri uveljavljanju pravic po Zakonu o denacionalizaciji. Zanimivo je, da je k nam s tem vprašanjem prišlo več ljudi iz Slovenije kot iz tujine. Prav tako so k nam prihajali posamezniki z vprašanjem kam se morajo prijaviti, oziroma kako vložiti zahtevek kot upravičenci po Zakonu o popravi po vojni storjenih krivic.

V času, v katerem se nahajamo, mladi izobraženci odhajajo v svet in se ne vračajo, zato se Slovenska konferenca in Svetovni slovenski kongres čutita poklicana, da svoje dosedanje delo nadgradita in prilagodita potrebam generacij Slovencev, ki so po osamosvojitvi odšli v svet. Pri tem ne gre zgolj za vračanje mladih izobražencev, predvsem naj bo izpostavljeno povezovanje in sodelovanje na vseh nivojih znanosti, gospodarstva in kulture.

V tridesetih letih obstoja Slovenske konference in preko neposrednih stikov s Slovenci iz sveta sem najbolj izkusil oz. se od njih najbolj naučil kako bi morali mi, ki živimo tu, spoštovati, ceniti in tudi bodočim rodovom ohraniti slovenski jezik, vero, kulturo in narodove vrednote, ki so jih nam zapustili naši predniki.

Naj Bog ohrani našo domovino, da bo dom vsem Slovincem sveta, tako kot smo zapisali v 3. členu naše Ustave.

Franci Feltrin, podpredsednik Slovenske konference SSK